

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

ΓΚΑΣΠΑΡ ΜΠΙΡΟ (GASPAR BIRO)

*Ο μεγαλύτερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει το θέμα μας είναι το να θεωρείται ως ένα θέμα για αρχάριους.
Κύριος Άλφρεντ Ζιμμέρν (Sir Alfred Zimmern, 1935)*

Η δημιουργία το 1919 της έδρας Woodrow Wilson της Διεθνούς Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Αμπερσγουιθ (Aberyswyth) στη Μεγάλη Βρετανία - η αρχαιότερη έδρα στο θέμα-σηματοδοτεί την αναγνώριση της νέας ακαδημαϊκής πειθαρχίας. Στα επόμενα χρόνια ένας αυξανόμενος αριθμός παρόμοιων ιδρυμάτων έχουν δημιουργηθεί σε πανεπιστήμια στις Ηνωμένες Πολιτείες και ένα εξειδικευμένο ινστιτούτο στη Γενεύη, στην έδρα της Κοινωνίας των Εθνών. Σε αυτές τις ημέρες η απλή χάραξη, για να μην μιλήσουμε για μια συνολική αξιολόγηση του παγκόσμιου δικτύου των εδρών, ινστιτούτων και άλλων ακαδημαϊκών διαπιστευμένων οργανισμών, συμπεριλαμβανομένων των πελατών, τακτικών συνεντεύξεων κλπ., θα απαιτούσε μια σοβαρή επιχείρηση και είναι πολύ πιθανό ότι με τους καλύτερους πόρους δεν θα παρήγαγε ούτε τη σημαντική ούτε και την αναλυτική αξιολόγηση. Μια πρόσφατη μελέτη σε σχετικά θέματα με βάση μια έρευνα σε δέκα χώρες δήλωσαν, ότι:

Μια μεγάλη μειοψηφία Δ.Σ. μελετητών σε όλο τον κόσμο διδάσκουν μαθήματα σχετικά με τις μελέτες περιοχής, Συγκριτική Πολιτική, καθώς και τις διεθνείς σχέσεις μιας συγκεκριμένης περιοχής. Η τάση αυτή είναι ισχυρότερο Ισραήλ, τη Νότια Αφρική, και στη Σιγκαπούρη, σταθερότερη στη Νέα Ζηλανδία, το Χονγκ Κονγκ, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία και το Ηνωμένο Βασίλειο και πιο αδύναμη, αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντική, στην Ιρλανδία και στον Καναδά.¹

Η ομιλία για τις Διεθνείς Σχέσεις (Δ.Σ.) στην περιοχή μας, την Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη φέρει δυσκολίες και μερικές φορές απαιτεί συμβιβασμούς. Με την ομιλία εννοώ τη συζήτηση του θέματος πριν από το μεγαλύτερο δυνατό κοινό, συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας ως μάθημα στα πανεπιστημιακά τμήματα με αυτό το όνομα ή κάποιο σχετικό τίτλο, ή να συζητάμε το θέμα δημοσίως, για παράδειγμα, στο τμήμα των μέσων ενημέρωσης υπάρχουν πρόθυμοι να δώσουν χώρο σε τέτοιες πρακτικές.

Παραβλέπω εδώ το σύνθημα ερώτημα των ακροατηρίων: «Ατομικό ή συλλογικό κίνητρο;» και θεωρώ ως δεδομένο ότι ορισμένα άτομα έχουν ένα υπαρξιακό ενδιαφέρον να μάθουν περισσότερα για τις Διεθνείς Σχέσεις, ως ιδιώτες ή ως εκπρόσωποι διαφόρων οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένης μιας συγκεκριμένης κατάστασης. Τα προβλήματα δεν περιορίζονται στα βασικά: έλλειψη καλά εφοδιασμένων βιβλιοθηκών και της παράδοσης στη διδασκαλία ή την έρευνα, το σχετικά μικρό κύκλο των πραγματικά ενδιαφερομένων ατόμων και τα παρόμοια. Είναι, επίσης, επί της ουσίας.

Μια πιθανότητα είναι να υιοθετηθεί το λεξιλόγιο των παραδοσιακών βρετανικών και αμερικανικών του 20ού αιώνα σχολείων των Δ.Σ. Αυτό σημαίνει διδασκαλία σε μαθητές, αλλά και χρήση του στην εξήγηση των συγκεκριμένων καταστάσεων και πρόβλεψη των γεγονότων που θα ακολουθήσουν. Εάν η προοπτική είναι αρκετά ευρεία, για παράδειγμα, η κατάσταση του κόσμου εν γένει, αυτό το συγκεκριμένο λεξιλόγιο κρίνεται σκόπιμο. Αλλά τι γίνεται με την εξήγηση, ή τη διάθεση στόχων της εξωτερικής πολιτικής της

¹One Discipline or Many? TRIP Survey of International Relations Faculty in Ten Countries. Richard Jordan, Daniel Maliniak, Amy Oakes, Susan Peterson, Michael J. Tierney. Teaching, Research, and International Policy (TRIP) Project. The Institute for the Theory and Practice of International Relations. The College of William and Mary Williamsburg, Virginia. February 2009. http://irtheoryandpractice.wm.edu/projects/trip/Final_Trip_Report_2009.pdf (Έναν επιστημονικό κλάδο ή πολλούς; Έρευνα ταξίδι του Διεθνούς Τμήματος Σχέσεων σε δέκα χώρες. Richard Jordan, Daniel Maliniak, Amy Oakes, Susan Peterson, Michael J. Tierney. Διδασκαλία, Έρευνα, και έργο της διεθνούς πολιτικής (TRIP) για . Το Ινστιτούτο για την Θεωρία και Πρακτική των Διεθνών Σχέσεων. Το κολέγιο των William και Mary. Williamsburg της Virginia. Φεβρουάριος 2009.)

χώρας σας στο πλαίσιο, ειδικά αν η χώρα αυτή είναι ένα αδύναμο κράτος; Πώς θα ορίζατε εθνικά συμφέροντα μιας τέτοιας χώρας σε ένα παγκοσμιοποιημένο κόσμο;² Μπορούν εντέλει τα αδύναμα κράτη να έχουν εθνικά συμφέροντα, αφού σύμφωνα με ρεαλιστές τέτοια πράγματα υπάρχουν μόνο όταν έχουν καθοριστεί με όρους της εξουσίας;

Είναι αυτονόητο ότι η διδασκαλία παραδοσιακών διεθνών θεωριών έχουν νόημα σε ακαδημαϊκά ιδρύματα σε όλες τις χώρες όπου υπάρχει αίτημα για κάτι τέτοιο. Οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να ερμηνεύσουν τις φιλοδοξίες και τις πολιτικές των άλλων και να καταλάβουν ότι το μονοπώλιο των διεθνών συζητήσεων, συμπεριλαμβανομένης της θεωρίας και της διαμόρφωσης αποφάσεων είναι - μεταξύ άλλων - ένα μεγάλο προνόμιο δύναμης.

Η γενική άποψη είναι ότι οι θεωρίες της καταλληλότητας των Δ.Σ. είναι ένα προϊόν του περασμένου αιώνα. Στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής ονοματολογίας αυτό είναι σωστό, αλλά δεν θα πρέπει να πάει πίσω όσον αφορά στο χρόνο, να παραθέσω τον Θουκυδίδη ή τον Sun-Tzu, τον Μακιαβέλι ή τον Hobbes, για να καταλήξω στο συμπέρασμα ότι από τον 18ο, και ειδικά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα, καταρτισμένοι άνθρωποι γνώριζαν και έγραψαν σχεδόν τα πάντα σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ των καθιερωμένων πολιτικών μονάδων (είτε πρόκειται για πόλεις-κράτη, αυτοκρατορίες, βασιλεία, ή έθνη-κράτη). Ο κατάλογος είναι μακρύς, ξεκινώντας με τη συνειδητή διατήρηση της (δημοκρατικής) ειρήνης, της ισορροπίας της δύναμης και της ρεαλιστικής πολιτικής, από τις απαγορευμένες πολεμικές επιχειρήσεις έως το γενικό πόλεμο, και ούτω καθεξής. Η αναβίωση και η εφαρμογή, στις συνεχιζόμενες εξελίξεις, των γλωσσών και των λεξιλογίων τους είναι, ωστόσο, μια επικίνδυνη επιχείρηση, όπως το για παράδειγμα η τύχη των απόψεων του Χέγκελ για το κράτος όπως έχουν εμφανιστεί κατά τη διάρκεια του 19ου και 20ου αιώνα.

Τα τελευταία εκατό χρόνια έχουν παραχθεί θεωρίες και λεξιλόγια στις Δ.Σ. που έχουν προσαρμοστεί στις νέες πραγματικότητες πολεμικών επιχειρήσεων, των παγκόσμιων κρίσεων, διευρύνοντας τους διεθνείς οργανισμούς, κ.λπ. Τούτου λεχθέντος, πρέπει να τονίσω, επίσης, ότι θέτοντας ως πρόκληση του 20ου αιώνα την κυριαρχία των θεωριών των Δ.Σ. και τη γλώσσα τους δεν έχουν δημιουργηθεί πρωτότυπα και αποδεκτά αποτελέσματα. Τίποτα δεν είναι στον ορίζοντα όπως μια βιώσιμη εναλλακτική λύση και πειστική διάλεξη (*grille de lecture*), αν και έχουν γίνει κάποιες αξιόλογες προσπάθειες στον κόσμο της Γαλλοφωνίας για το σκοπό αυτό. Η άκριτη προσαρμογή στις τοπικές ανάγκες μπορεί να οδηγήσουν σε γκροτέσκο συνέπειες. Μερικές φορές είναι απογοητευτικό, μερικές φορές διασκεδαστικό να ακούει μικρούς ηγέτες της χώρας να προσφέρουν το όραμά τους για τα διεθνή θέματα χρησιμοποιώντας μια ορολογία που προορίζεται για την μεγάλη δύναμη λόγου.

Στις επόμενες σελίδες θα προσπαθήσω εν συντομία να επισημάνω ορισμένες από τις δυσκολίες στη διδασκαλία των Δ.Σ. μετά από μια γραμμή σκέψης που προσπαθεί να αποφύγει τις επιλογές που περιγράφονται στην προηγούμενη παράγραφο, δίνοντας ταυτόχρονα έμφαση στη πρόθεση να γίνει η μελέτη των Δ.Σ. ελκυστική πείθοντας τους μαθητές για τη χρησιμότητά τους, θα πρέπει να επιδιώκουν έναν μεταφορέα σε διεθνείς ή ξένες υποθέσεις. Προς το παρόν, δεν νομίζω ότι κάτι ανήκουστο μέχρι σήμερα μπορεί να ειπωθεί. Αυτό που είναι σαφές για μένα είναι ότι σε αυτόν τον τομέα, όπως και σε πολλούς άλλους τομείς, υπάρχει *décalage* ή χρονική διαφορά μεταξύ της "Δύσης και των υπόλοιπων". Πώς αυτό μπορεί να παρακαμφθεί, γιατί σίγουρα θα υπάρξει μια μέρα, δεν ξέρω.

Επειδή τα προβλήματα - ιδιαίτερα σε κολέγιο και πανεπιστημιακής διδασκαλίας επίπεδο - είναι αρκετά πολλά για να κάνουν αδύνατη την αντιμετώπισή τους σε περισσότερες λεπτομέρειες, θα επικεντρωθώ σε δύο θέματα: το θέμα της οικουμενικότητας / οικουμενισμού / παγκοσμιοποίησης, καθώς και το θέμα του πολιτικού λόγου και των αντίστοιχων λεξιλογίων. Για την αντιμετώπισή τους ένα ορισμένο επίπεδο αφαίρεσης είναι αναπόφευκτο - αυτό μπορεί να ενθαρρύνει τους επικριτές που υποστηρίζουν ότι η διδασκαλία στην περιοχή αυτή είναι συγκεντρωμένη κυρίως στη θεωρία, προσφέροντας λιγότερο πρακτικές γνώσεις. Αυτό είναι σίγουρα αλήθεια. Ωστόσο, μια καθαρά ρεαλιστική προσέγγιση μπορεί εύκολα να καταλήξει σε ένα "χωρίς αρχές πραγματισμό", χαρακτηριστικό για την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής στις πρώην εξαρτώμενες πολιτείες: «Αυτά είναι τα γεγονότα, και εμείς απλά πρέπει να συμμορφωθούμε πλήρως», ό, τι αυτό σημαίνει. Σε κάθε περίπτωση, μια υγιή ισορροπία μεταξύ θεωρίας και πρακτικής γνώσης θα πρέπει να διατηρηθεί, όπως ισχυρίζεται η τέχνη του συμβιβασμού στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

Καθολικότητα / παγκοσμιοότητα / παγκοσμιοποίηση

² Εννοώ με το αδύναμο κράτος εδώ ένα κράτος που δεν μπορεί να εγγυηθεί μόνο του την ασφάλειά του, και επιπλέον είναι εκτεθειμένο οικονομικά στα ανεβροκατεβάσματα της παγκόσμιας οικονομίας.

Αυτές οι έννοιες δεν είναι συνώνυμα και αυτό δεν είναι μια μελέτη σχετικά με αυτές. Το θέμα είναι πώς νοούνται και ερμηνεύονται στην περιοχή. Οι ορισμοί λαμβάνονται κάτω από ευρέως διαβασμένα λεξικά. Αναφερόμενος στις πρωτογενείς σημασίες τους μπορώ να τονίσω μόνο ότι ταιριάζουν παντού.³ Στοιχείο μου είναι ότι η σύγχυση γύρω από τις έννοιες αυτές είναι πολύ διαδεδομένη στην περιοχή αυτή. Για να το εντοπίσω θα χρησιμοποιήσω μερικές φορές τις τρεις λέξεις, όπως στον υπότιτλο, που χωρίζονται με καθέτους.

Ας παραδεχτούμε, ως υπόθεση εργασίας ότι ένα από τα πιο σοβαρά εμπόδια κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα εξακολουθεί να είναι το γεγονός ότι ο ομιλητής ή οποιοσδήποτε ομιλητής ή συγγραφέας, ανεξαρτήτως της συμμετοχής του στην κύρια συζήτηση ή όχι, πρέπει να λάβει τουλάχιστον σιωπηρά θέση όσον αφορά το ζήτημα της καθολικότητας των Δ.Σ. Η δυσκολία είναι τόσο ποικιλόμορφη "παγκοσμιοποιήσεις/ παγκοσμιότητες" είτε πρόκειται για θρησκευτικές, φιλοσοφικές, ηθικές, πολιτικές, θεσμικές, ή ακόμα πιο πεζά όπως και τα οικονομικά έχουν συγκλίνει στο παρελθόν δύο δεκαετίες σε μια απροσδιόριστη «σύνθετη οικουμενικότητα» υποστηρίζοντας ότι όχι μόνο ο κόσμος είναι αλληλένδετος, τα πάντα είναι συνδεδεμένα με τα πάντα, αλλά και ότι ο τρόπος που λειτουργεί προς το παρόν είναι η ιδανική κατάσταση πραγμάτων στον κόσμο. Την ίδια ώρα, η ρυθμιστική προσέγγιση υπόσχεται κάτι καλό για κάθε άτομο και κάθε, εγώ και εσείς, αυτό είναι το "εμάς", καθώς και το «τους» που περιλαμβάνονται.

Ενώ οι ισχυρισμοί για έναν διασυνδεδεμένο κόσμο έχουν γίνει επανειλημμένα κατά τη διάρκεια των χιλιετηρίδων (μόνο να υπενθυμίσω τον Ηράκλειτο), η τεχνολογική ανάπτυξη έχει πλέον δημιουργηθεί από την αντίληψη (που υποστηρίζεται από την πραγματικότητα εν μέρει) ότι η αλληλεξάρτηση είναι προσβάσιμη στη διάσταση μιας συσκευής τσέπης και μπορεί να χρησιμοποιείται για να εξυπηρετεί αμέσως ένα άτομο, μια ομάδα ή τα εταιρικά συμφέροντα. Η υπόθεση είναι ότι η αλληλεξάρτηση, ως αποτέλεσμα της «επανάστασης» στην τεχνολογία των πληροφοριών δεν είναι πλέον μια έννοια που περιγράφει την κατάσταση του κόσμου, αλλά μια αυτο-Ανάπτυκτη διαπροσωπική οντότητα. Ζει κάτω από διάφορες ονομασίες, όπως κυβερνο-χώρος ή εικονικός χώρος, η φαντασία εδώ έχει άφθονο χώρο. Ο κόσμος, όμως, από τα τέλη της δεκαετίας του ενενήντα έχει εισέλθει από τον περασμένο αιώνα σε αυτό που, θα έλεγα, το Νέο Τεχνολογικό Πολιτισμό, μετά από όλα με βάση τη γενετική, τη νανοτεχνολογία και την τεχνητή νοημοσύνη τομείς που αφομοιώθηκαν και μεταμόρφωθηκαν δημιουργικά, οι κορυφές της προηγούμενης φάσης, αυτό είναι μηχανική του χώρου και της τεχνολογίας των πληροφοριών. Αυτό που υπήρχε στο παρελθόν και διατηρούσε τον τομέα του εσωτερισμού και της μαγείας, είναι τώρα, και θα είναι όλο και περισσότερο στο μέλλον εμπορικό, αυτό είναι διαθέσιμο σε ιδιώτες. Η επόμενη στάση είναι η ριζική μετατροπή του ανθρώπινου σώματος και η κατά πάσα πιθανότητα, παρατεταμένη διάρκεια της ζωής.

Το παλιό ερώτημα, όμως, είναι ακόμα μαζί μας: ποιος παίρνει τι, πότε, και πώς, τα οφέλη όλων αυτών, ή από την άλλη πλευρά του νομίσματος πώς η πραγματική επιβάρυνση ή δυνητικές αρνητικές συνέπειες θα διανεμηθούν, ποιος λαμβάνει την προστασία, και πώς; Ο έλεγχος πάνω στα εδάφη, στους ανθρώπους και τους πόρους όχι μόνο επεκτάθηκε στον εικονικό χώρο, αλλά και κατακτά βήμα βήμα τα αόρατα συστατικά της ύλης. Παρ'όλα αυτά το βασικό θέμα - για τους πρακτικούς σκοπούς μας εδώ - συνεχίζει να είναι ανοικτό πολιτικά, με την πρωτοφανή δυσκολία ότι οι προκύπτοντες ιεραρχίες πρέπει να σταθεροποιηθούν στο επίπεδο της ανθρωπότητας, όχι ενός κράτους, μιας αυτοκρατορίας, ή ενός ομίλου εταιρειών ή άλλων φορέων, τυπικά, όπως ένας διεθνής οργανισμός.

Σε αυτή τη διασταύρωση είμαστε πίσω στο θέμα μας: το πώς θέματα που αφορούν την καθολικότητα / Παγκοσμιότητα, κλπ.. πρέπει να προσεγγιστούν σε περιφερειακό ή κρατικό επίπεδο; Μετά από όλα:

³ Παγκοσμιότητα είναι σύμφωνα με ένα λεξικό: κατάσταση του να είσαι καθολικός, που σημαίνει παρουσία σε όλους τους χώρους και όλες τις φορές: κοσμικότητα, γενικότητα. Αναθεωρημένο χωρίς περικοπές το λεξικό Webster του 1913 ορίζει ως καθολικότητα: "την ποιότητα ή τη κατάσταση του να είσαι καθολικός: απεριόριστη επέκταση ή εφαρμογή: γενικότητα: - διακρίνεται από ιδιαιτερότητα: ως, η οικουμενικότητα μιας πρότασης: την καθολικότητα της αμαρτίας: η καθολικότητα της του Κατακλυσμού" Σύμφωνα με την ίδια πηγή. Η παγκοσμιότητα σημαίνει "το δόγμα ή η πεποίθηση ότι όλοι οι άνθρωποι θα σωθούν, ή η γίνει ευτυχισμένος, στο μελλοντικό κράτος." Η Britannica Συνοπτική Εγκυκλοπαίδεια γράφει ότι "Παγκοσμιότητα είναι η πίστη στη σωτηρία όλων των ψυχών που προκύπτουν ήδη από τη στιγμή της Ωριγένης σε διάφορα σημεία στη χριστιανική ιστορία, η ιδέα έγινε ένα οργανωμένο κίνημα στη Βόρεια Αμερική στα μέσα του 18ου αιώνα. Διατηρεί την αδυναμία ότι ένας στοργικός Θεός θα παραχωρήσει τη σωτηρία μόνο σε ένα τμήμα της ανθρωπότητας ενώ πλημμυρίζει το υπόλοιπο στα ανεβοκατεβάσματα της παγκόσμιας οικονομίας. αιώνια τιμωρία. Τονίζει τη χρήση της λογικής στη θρησκεία και την τροποποίηση της πίστης υπό το φως των ανακαλύψεων της επιστήμης. Έτσι, τα θαυματουργικά στοιχεία του παραδοσιακού Χριστιανισμού απορρίφθηκαν, και ο Ιησούς, αν και ένας άγιος δάσκαλος και πρότυπο, δεν κρίθηκε θεϊκός." Η παγκοσμιοποίηση, σύμφωνα με την ευρέως διαβασμένη Wikipedia αγγλική Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια "μπορούν να έχουν τουλάχιστον δύο διαφορετικές και αντίθετες έννοιες. Μία έννοια είναι η στάση ή η πολιτική της τοποθέτησης των συμφερόντων όλου του κόσμου πάνω από αυτές των μεμονωμένων εθνών. Ένας άλλος βλέπει ολόκληρο τον κόσμο ως μια κατάλληλη σφαίρα για ένα κράτος το οποίο επιδιώκει να προωθήσει την πολιτική επιρροή του.

καθολικότητα ή καθολικότητες του(τάδε), ή στις Δ.Σ. Μπορεί να θεωρηθεί ελάχιστα ότι πολιτικά υπάρχει μία ενιαία που μετράει: υπερδύναμη, ή όπως ονομαζόταν στο παρελθόν, η οικουμενικότητα του(τάδε) της πολιτικής εξουσίας. Στα περισσότερα μέρη του 20ου αιώνα, ο όρος παγκοσμιοποίηση /καθολικότητα /Παγκοσμιότητα, δεν χρησιμοποιήθηκε για να οριστεί μια εξωτερική πολιτική με παγκόσμιους στόχους, ή σύμφωνα με τα λόγια του Ρέιμοντ Άρον, τη δημιουργία μιας ειρηνευτικής παγκόσμιας αυτοκρατορίας (La Paix par l'αυτοκρατορίας). Αλλά το τελευταίο ήταν μια πολύ συγκεκριμένη έννοια, που πηγάζει από ένα περιορισμένο φάσμα πόρων και το γεγονός ότι εκεί μετά το 1945, υπήρχαν δύο ανταγωνιστικές παγκοσμιοποιήσεις. Μία καλοήθης μεγάλη δύναμη οικουμενικότητάς ακόμα θα οργανωθεί γύρω από την τήρηση της διεθνούς (κόσμο) ειρήνης και της ασφάλειας μέσω της διακρατικής συνεργασίας και του συναφούς διεθνούς οργανισμού, όπου θα ζητηθεί ευθέως μια λιγότερο ευνοϊκή παγκόσμια κυριαρχία. Από μια περιφερειακή, και ιδιαίτερα από την προοπτική των εν λόγω δυνάμεων είτε η παγκόσμια ειρήνη είναι δυνατή χωρίς μια de facto ηγεμονική κυριαρχία της μιας ή της άλλης μεγάλης δύναμης, ίσως να εξακολουθεί να υφίσταται για μεγάλο χρονικό διάστημα παρά τις προφορικές διαβεβαιώσεις για το αντίθετο.

Σε μια παγκόσμια πλαισιωμένη κυριαρχία έχει ένα πολύ ευρύτερο περιεχόμενο από τον κανόνα ή την (παγκόσμια) διακυβέρνηση. Και εδώ είναι ένα από τα δυσκολότερα σημεία να πουλήσουν. Η πλαισιωμένη κυριαρχία των αυτοκρατορικών πρακτικών υπήρξε μετά από όλα, μεταξύ άλλων από το στρατιωτικό καθεστώς. Μνήμες της αυстро-ουγγρικής, της ρωσικής και Οθωμανικής αυτοκρατορίας, για να μην μιλήσουμε για το Τρίτο Ράιχ, τότε η Σοβιετική Ένωση, άφησε τους ανθρώπους προσεκτικά, ειδικά στους ηλικιωμένους, το φόβο όταν ακούν τα λόγια παραπάνω και οτιδήποτε σχετίζεται με αυτά. Σχετικά με τη παγκοσμιοποίηση είναι θετικό το γεγονός ότι υπήρξε μία από τις κυρίαρχες απόψεις για την ενσωμάτωση στα μέσα της δεκαετίας του 1990, ενώ η λέξη από μόνη της είναι σαν ένα κόκκινο φουλάρι για όσους ισχυρίζονται ότι αντιπροσωπεύει τους χαμένους, πραγματικούς ή υποτιθέμενους. Ωστόσο, υπάρχει ένα μεγάλο «αλλά» εδώ που συνέβη μετά το 2008. Η οικονομική κρίση και τα επακόλουθά της πολλαπλασιάζουν σοβαρά τις παρανοήσεις που σχετίζονται με τη καθολικότητα, τη Παγκοσμιότητα και τη παγκοσμιοποίηση, που θεωρείται ως παγκοσμιοποίηση.

Η ελεύθερη διακίνηση των ιδεών αγαθών, και οι άνθρωποι θα μπορούσαν αναμφίβολα, δεδομένου ότι έχει πράγματι παγκόσμιας εμβέλειας αποτελέσματα, σε αντίθεση με τον αριθμό των ανθρώπων που έμειναν εκτός από τα οφέλη από τη διαδικασία είναι πολύ υψηλότερος από τους νικητές - αυτό είναι κάτι πολύ γνωστό και αποδείχθηκε πολλές φορές κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Η παγκοσμιοποίηση που ξεκίνησε στη δεκαετία του 1980 από την αμερικανική, σε αντίθεση με τη πολιτική καθολικότητα είναι σε μεγάλο βαθμό μια αυθόρμητη διαδικασία, δεν συμβιβάζεται με ένα συνειδητό, προγραμματισμένο συστηματικό κανόνα για όλο τον κόσμο. Η παγκοσμιοποίηση που μπορεί να κατανοηθεί υπό αυτή την έννοια μπορεί να τεθεί στην υπηρεσία της οικοδόμησης της Παγκόσμιας αυτοκρατορίας, αλλά ως ένα εργαλείο που από μόνη της είναι σαν στρατιωτική τεχνολογία: διαδραστική. Αν ένα συμβαλλόμενο μέρος αναπτύσσει προηγμένα όπλα σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή, είναι σίγουρο ότι αργά ή γρήγορα οι άλλοι θα έχουν, ή τουλάχιστον θα ασκήσουν την ίδια τεχνολογία.

Πολιτική καθολικότητα: βάρος υπερδύναμη

Φαίνεται σχεδόν αδύνατο για την ώρα να πειστεί το κοινό στην περιοχή αυτή ότι αυτό που ήταν μέχρι τώρα μια «φυσική», μεγάλη δύναμη προτίμησης προς τη Παγκοσμιότητα, έχει γίνει ένα βάρος σε αυτό που ονομάζεται μέχρι σήμερα ο δυτικός κόσμος.

Από θρησκευτικής προέλευσης, όπως ορισμένες σύγχρονες βασικές πολιτικές έννοιες, το Δυτικό στυλ οικουμενικότητάς εξακολουθεί να διατηρεί την αρχέγονη έννοιά του: Η σωτηρία δεν μπορεί να προορίζεται για μερικούς, αλλά να απονέμεται "σε όλους μας". Στην κοσμική μετάφραση αυτό σημαίνει-από εδώ και στο εξής: την υλοποίηση των Θεμελιωδών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, την ισότητα των δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών και των εθνών μικρών και μεγάλων, τη δημιουργία των συνθηκών υπό τις οποίες η δικαιοσύνη και ο σεβασμός για υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις Συνθήκες και άλλες πηγές του διεθνούς δικαίου, και την προώθηση της κοινωνικής προόδου και καλύτερες συνθήκες ζωής και μεγαλύτερη ελευθερία - τουλάχιστον, σύμφωνα με το προοίμιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών του 1945. Εν συντομία: η ελευθερία, η δικαιοσύνη και η πρόοδος, έχουν γίνει στόχοι της καθολικής πολιτικής, χωρίς καμία ειδική αναφορά σε οποιαδήποτε μεγάλη δύναμη ή υπερδύναμη.

Από μια διαφορετική νότα, με την έλευση του 21ου αιώνα η κατάσταση του κόσμου και της ανθρωπότητας γενικότερα, και σωματικά και πνευματικά επιδεινώθηκε σε τέτοιο βαθμό, ώστε η παρουσίαση των προβλημάτων - που σωστά έγιναν αντιληπτά ως παγκόσμια - και οι απαντήσεις που αποπειράθηκαν απαραίτητα να δώσουν εμπλέκουν μια οικουμενική γλώσσα. Η πρόκληση του "να

καλυφθούν όλα " ιδεολογίες, πολιτικές, ή τα μέσα, δεν είναι κάτι καινούργιο. Ωστόσο, το καθεστώς της μεγάλης δύναμης (υπερδύναμη, παγκόσμια δύναμη), όχι μόνο απαιτείται, αλλά επιβάλλεται τα τελευταία 200 χρόνια σε μια παγκόσμια προοπτική και μια αντίστοιχη συμπεριφορά. Αυτό ονομαζόταν η ήδη αναφερθείσα οικουμενικότητα της δύναμης της πολιτικής εξουσίας .

Τι γίνεται όμως αν η καθολικότητα της εξουσίας προορίζεται να λειτουργήσει ως πυρήνας μιας «σύνθετης οικουμενικότητας»; Η εμπειρία των Ηνωμένων Πολιτειών στις διεθνείς υποθέσεις κατά τα τελευταία 20 χρόνια είναι χαρακτηριστική. Καθώς η «μοναδική υπερδύναμη» Αμερική επέστρεψε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 χωρίς δισταγμό σε μια τολμηρή παγκοσμιοποιημένη ομιλία (η ανακοίνωση μιας νέας παγκόσμιας τάξης το 1992, το εμπόριο χωρίς σύνορα, την ασυμβίβαστη εφαρμογή των οικουμενικών προτύπων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του ενενήντα, για να αναφέρουμε μόνο μερικά από τις βασικές συνιστώσες), καθώς στις δράσεις της έδειξε μεγάλη διακριτικότητα και επιλεκτικότητα, λόγω των εγγενών περιορισμών και μερικές φορές αυθαίρετες πολιτικές επιλογές. Το καθαρό αποτέλεσμα είναι ότι οι ΗΠΑ έχουν γίνει στις μέρες μας υπεύθυνες για όλα τα κακά, καθώς ο υπόλοιπος κόσμος μειώνει ευτυχώς την ευθύνη. Η κριτική είναι εκτεταμένη, συχνά εξελίσσεται σε μίσος κατά της Αμερικής και του βίαιου αντιαμερικανισμού. Αυτό είναι δύσκολο να κατανοηθεί, δεδομένου ότι πρόκειται για ένστικτα, συναισθήματα και προκαταλήψεις, ή ένα μίγμα όλων. Εκτός από όλα αυτά, καθώς όλοι είναι έτοιμοι να μοιραστούν τα οφέλη της ειρήνης και της ευημερίας που είχε υποσχεθεί ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών και οι ΗΠΑ ως βασικός εγγυητής του, οι απόψεις διαφέρουν σημαντικά όσον αφορά τον τρόπο της επίτευξης αυτών των αγαθών.

Ο νόμος των ακούσιων συνεπειών, η πανουργία του λόγου του "Χέγκελ", συνεχίζει να λειτουργεί χωρίς διακρίσεις στις διεθνείς σχέσεις. Ο διαχωρισμός μέσα στη σφαίρα των Δ.Σ. στον τομέα της διεθνούς πολιτικής, και η αντιμετώπισή του ως σχετικά αυτόνομο στον τομέα της "ύπαρξης", δεν είναι δύσκολο να συμφωνήσουμε ότι το συντριπτικό μέρος των δραστηριοτήτων ειδικά για αυτόν τον τομέα είναι συζητήσιμο: πολλά υποσχόμενος, συμφωνώντας ή φιλονικώντας, καλοπιάνοντας, απειλώντας, χειραγωγώντας, εξαπατώντας, ή απλώς επαναλαμβάνοντας τα καθιερωμένα συνθήματα. Η διπλωματία είναι αυτή όπου «η ομιλία» εμφανίζεται σε συμπυκνωμένη μορφή, με τους δικούς της κανόνες και τις προσαγωγές συνέργων. Η ιστορία παρέχει πολλά παραδείγματα ότι αυτό το είδος της ομιλίας φέρνει μια σειρά από κινδύνους. Κάποιος μπορεί να γίνει γρήγορα ο κρατούμενος των δικών του λόγων , που τον τοποθετούν σε υποχρεωτική τροχιά. Μερικές φορές τα λόγια είναι πολυσυζητημένα, νέες αντιλήψεις απορρίπτονται, άλλες θεωρούνται ταμπού, ή χρησιμοποιούνται για να αφορίσουν τους αντιπάλους. Λεκτική προσβολή, ή ακόμα και ακατάλληλη διατύπωση μπορούν να εξελιχτούν σε βία. Ο συμβιβασμός μιας «πολιτικής» συζήτησης με οποιοδήποτε κανονιστικό σύστημα ήταν πάντα ένα εξαιρετικά δύσκολο έργο, αλλά αυτές τις μέρες η συγκάλυψη των αποτυχιών είναι σχεδόν αδύνατη.

Η ιδέα της οικουμενικότητας της πολιτικής εξουσίας θεωρείται σε μια ιστορική προοπτική ότι οδηγεί πολλούς ανθρώπους (όχι μόνο σε αυτή την περιοχή) να σκεφτούν ότι η προετοιμασία για τον επόμενο πόλεμο και τη διεθνή πολιτική επικάλυψη, ή αλλιώς για ειρήνη - όπως έχει καθοριστεί πριν από το 18ο αιώνα - είναι απλά το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο πολέμων. Οι θεωρίες της ισορροπίας των δυνάμεων και του τρόπου που το παιχνίδι παιζόταν στην Ευρώπη εδώ και αιώνες υποστηρίζουν τέτοιες απόψεις. Ωστόσο, δεν είναι δύσκολο να εξηγηθεί στα διάφορα ακροατήρια στην περιοχή αυτή, ότι αντίθετα με το πλαίσιο αυτό των εμπειρικών στοιχείων, συζητούνται τα ζητήματα του πολέμου και των πολεμικών επιχειρήσεων που πρέπει καλύτερα να περιορίζονται σε ένα κανονιστικό πλαίσιο (ανθρωπιστικό δίκαιο). Αυτό που είναι πιο περίπλοκο είναι να τους κάνουν να θεωρούν τον πόλεμο ως ένα από τα όργανα της διεθνούς πολιτικής - που σημαίνει ότι οι αντιμαχόμενες πλευρές δεσμεύονται από τους κανόνες και πρέπει να οδηγηθούν σε πόλεμο σε εξαιρετικές και νομικά προσδιοριζόμενες καταστάσεις, όπως τον περασμένο αιώνα, και δυστυχώς τα γεγονότα μέχρι σήμερα αποδεικνύουν το αντίθετο.

Μια κοσμική παγκοσμιοποιημένη γλώσσα μειώνει τον κίνδυνο να δημιουργηθούν αυξημένες προσδοκίες αναλογικά με τη διάδοσή της σε όλο τον κόσμο. Η Σοβιετική ιδεολογία υποσχέθηκε τον παράδεισο επί της γης (κομμουνισμός), ενώ διάφορα φιλελεύθερα δόγματα από και μετά τον Καντ υποστήριζαν ότι διαρκής ειρήνη είναι δυνατή εφόσον ορισμένες προϋποθέσεις έχουν τεθεί σε εφαρμογή. Τώρα, διάφορες θρησκευτικές οικουμενικότητες λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο, υποστηρίζοντας ότι η σωτηρία είναι για όλους (η κανονιστική πτυχή), αλλά διαφέρουν όσον αφορά τις προϋποθέσεις, δηλαδή στον τρόπο με τον οποίο οι όροι προκύπτουν (από την εξωτερική δράση ή ατομική συμπεριφορά), και πώς η ένταξη όλων θα πραγματοποιηθεί . Λαμβάνοντας την κοσμική άποψη σημαίνει ότι δεν εκχωρούμε κανένα ρόλο στο Θεό κατά τη διαδικασία, όλα εξαρτώνται από το άτομο. Αυτή είναι η μετάφραση της παραδοσιακής χριστιανικής αντίληψης ότι η σωτηρία θα γίνει μόνο με ατομική προσπάθεια και ότι πάντα υπάρχει μια τελευταία ευκαιρία.

Αυτό που κάνει τη διαφορά μεταξύ των διαφόρων θρησκευτικών οικουμενικοτήτων και της σύγχρονης δυτικής κοσμικής αντίληψης είναι η καθορισμένη σύνδεση της σωτηρίας με το άτομο. Η τελευταία έχει εξελιχθεί μέχρι το τέλος του 20ου αιώνα, σε μια φάση όπου καμία προϋπόθεση σε πρόσωπο δεν είναι διατυπωμένη: π.χ. είμαστε όλοι άνθρωποι και απολαμβάνουμε τα ίδια δικαιώματα μόνο και μόνο επειδή είμαστε άνθρωποι. Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι η σωτηρία είναι εφικτή εδώ και τώρα. Φιλοσοφικά αυτό μπορεί να είναι έγκυρη και ηθικά νόμιμη αξίωση, αλλά και η μετάφρασή της και η εφαρμογή της από τα κατώτερα και τα θεσμικά όργανα, τα κράτη ή τους διεθνείς οργανισμούς, είναι εξαιρετικά δύσκολη λόγω α) της μεγάλης ποικιλίας των ατόμων όσον αφορά τη κοινωνική προέλευση και το καθεστώς, την εθνικότητα, τη φυλή, τη γλώσσα, το φύλο, κ.λπ. και β) του τρόπου με τον οποίο τα άτομα διαφέρουν στον τρόπο σκέψης, νοοτροπίας, των εθίμων, και των τοπικών κοινωνικών και πολιτιστικών προτύπων. Σε αυτό το επίπεδο, όμως, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ του «εμείς» και «αυτοί».

H (αβάσταχτη) ελαφρότητα των λέξεων

Έτσι, το λεξιλόγιο του οικουμενισμού είναι κυρίως κανονιστικού χαρακτήρα. Το καλύτερο από παράδειγμα είναι η έννοια του διεθνούς κανόνα, το οποίο έχει ενσωματωθεί μέχρι τώρα στο διεθνές δίκαιο κατά την κλασική έννοια του (Συνθήκη για το δίκαιο και το εθιμικό δίκαιο), εκτός από δεκτές ή απλώς διακηρυγμένες αξίες, αρχές, συγκεκριμένες προδιαγραφές, γραμμές, συστάσεις και γνώμες που αναφέρονται σε διεθνείς οργανισμούς. Επιπλέον, αυτή η συζήτηση περιέχει ορισμένες εγγενείς αντιφάσεις. Οι αναζητήσεις για την ελευθερία και την ισότητα, για παράδειγμα, είναι πραγματικές και νόμιμες αξιώσεις, επιπλέον κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα έχουν επανειλημμένα διακηρυχθεί ως καθολικής ισχύος αρχές που διέπουν την πρακτική των Δ.Σ.. Η ελευθερία, τόσο αορίστως όσο και στην πράξη είναι μια δυαδική ιδέα: η ελευθερία από κάτι, την καταπίεση για παράδειγμα, και η ελευθερία σε κάτι, στην ελευθερία του λόγου, της θρησκείας, κ.λπ. Η ισότητα ως καθολική αρχή και ορθότητα είναι ομοιογενής, δεν επιτρέπει καμία διάκριση. Ανάμεσα σε αυτές τις γραμμές, μία από τις βασικές αρχές που δηλώνονται για τις διεθνείς σχέσεις, έχει κωδικοποιηθεί ως θεμελιώδες συλλογικό ανθρώπινο δικαίωμα, η αυτοδιάθεση των λαών είχε παρασχεθεί είτε ανεφάρμοστα, ή αν εφαρμόστηκε, η πρακτική ήταν εξαιρετικά επιλεκτική και μεροληπτική.

Όπως αναφέρθηκε, η διεθνής πολιτική εντοπίζεται ως επί το πλείστον στα λόγια. Η διεύρυνση της δημοσιότητας και η πρόσβαση σε ό, τι συμβαίνει στη σκηνή, σε ορισμένες περιπτώσεις άμεσα, από τον πραγματικό χρόνο ηλεκτρονικής κάλυψης από τη μία πλευρά, και από την άλλη, το άνοιγμα των προηγούμενων καλά φυλαγμένων πηγών σε κάθε ενδιαφερόμενο από την άλλη, οδήγησαν κατ'ανάγκη σε πληθωρισμό και φθορές των βασικών εννοιών του πολιτικού λεξιλογίου. Η διαδικασία καταλύθηκε από την ηθικά διαβλητή πρακτική που καλύφθηκε με άλλου είδους ουδέτερες λέξεις (απλά σκεφτείτε τα πάθη που τέθηκαν από την «ανθρωπιστική παρέμβαση», «παράπλευρες απώλειες», κ.λπ. «χειρουργικές απεργίες» που χρησιμοποιήθηκαν για τον πόλεμο και τις πολεμικές επιχειρήσεις), ή την αλλαγή της έννοιας της παράδοσης που ανατέθηκε σε τρίτους.

Το τελευταίο φαίνεται καλύτερα από τη λέξη "εθνικιστικό". Μορφωμένοι άνθρωποι στην περιοχή γνώριζαν ότι στην Ευρώπη του 19ου αιώνα και πολλές δεκαετίες στον 20ό ότι το να είσαι εθνικιστής ήταν σε μεγάλο βαθμό θέμα των περήφανων, μια ονομασία ενός ατόμου που αγάπησε τη χώρα του και το έθνος του και ήταν έτοιμο για την υπέρτατη θυσία. Η φιλελεύθερη αρχή της εθνικής αυτοδιάθεσης είναι μια από τις μεγάλες καθολικές ιδέες του δέκατου ένατου αιώνα.

Στο όνομα ενός διαφορετικού οικουμενισμού υποστηρίζοντας την «αδελφότητα των λαών και των εθνών», σοσιαλιστικά καθεστάτα στην περιοχή έχουν γίνει μετά το Β Παγκόσμιο Πόλεμο ιδιαίτερα ανηλεή στην παρενόχληση και δίωξη εκείνων των ατόμων, ομάδων και οργανώσεων που θεωρούνται εθνικιστικά.

Μετά το 1989, οι ίδιοι άνθρωποι έχουν ενημερωθεί ότι η εθνική αυτοδιάθεση ήταν η παραγγελία της ημέρας, που σηματοδοτεί την κατάρρευση της σοβιετικής επιρροής στην περιοχή. Την ίδια στιγμή, τον 19ο αιώνα η ερμηνεία της αρχής αυτής, ότι δηλαδή κάθε έθνος έχει δικαίωμα στο δικό του κράτος, οδήγησε σε οδυνηρές συνέπειες, όπως η διάλυση των ομοσπονδιών, όπως η πρώην Γιουγκοσλαβία. Παράλληλα με την εκ των προτέρων απόφαση για τη διάλυση της χώρας αυτής, η αύξηση του "εθνικού" ζητήματος άρχισε να θεωρείται ως μια αυξανόμενη απειλή για τη διεθνή και περιφερειακή (ευρωπαϊκή) ειρήνη και ασφάλεια. Πολιτικοί και οργανώσεις που μιλούν εντός των παραμέτρων του «έθνους» έχουν μπει στη μαύρη λίστα, αυτή τη φορά από τις δυτικές κυβερνήσεις.

Η διδασκαλία των διεθνών σχέσεων εδώ και τώρα δεν μπορεί να αποφύγει την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Η αλήθεια είναι ότι χρειάζεται χρόνος και μια καλοφτιαγμένη σειρά επιχειρημάτων για να πείσει το κοινό - με περισσότερη ή λιγότερη επιτυχία - ότι υπάρχει λόγος και καλά τεκμηριωμένα

πραγματικά αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων, όχι μόνο για να είναι προσεκτικοί με αυτό το θέμα, αλλά και για τις αλλαγές στη διεθνή αξιολόγηση της.

Το να δηλώσει κάποιος ότι είναι εθνικιστής δεν εξαρτάται μόνο από το ποιος μιλάει, αλλά και για το ποιος διευθύνει την έκδοση λόγο, μπορεί να μην είναι αρκετό για να κλείσει το θέμα, αν και είναι σύμφωνη με μία από τις βεβαιότητες της διεθνούς πολιτικής: δύο αλληλοαποκλειόμενες καταστάσεις μπορεί να είναι αληθινές από μόνες τους, ανάλογα με το ποιοι είναι οι ομιλητές. Το πρόβλημα για το οποίο παρουσιάζουν ενδιαφέρον εδώ είναι ότι την έκδοση αδιάκριτη χρήση και η κατάχρηση του όρου αυτού κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει οδηγήσει στην υποτίμηση των δύο βασικών εννοιών της ευρωπαϊκής πολιτικής σκέψης και πράξης: το κράτος και το έθνος. Σε αυτή την περιοχή συχνά η έννοια του «έθνους-κράτους» αντικαθίσταται από τον όρο «εθνικό κράτος», που σημαίνει κατ'αρχήν ότι το κράτος ως θεσμός και έδαφός της είναι αποκλειστική ιδιοκτησία του έθνους (δηλαδή την έκδοση πλειονότητα της εθνικής ομάδας). Όλα τα έθνη έχουν το δικαίωμα δικού τους κράτους μέλους, ηχούν την έκδοση 19ου αιώνα αιώνα σχεικά με την αυτοδιάθεση, γι'αυτό όλα τα έθνη πρέπει να κατέχουν το δικό τους κράτος μέλος.

Η "ελαφρότητα" από αυτές τις λέξεις έγινε "αφόρητη", στις αρχές του 21ου αιώνα. Ο άνθρωπος του Κούντερα έγινε "ελαφρύτερος από τον αέρα" τότε που ανακουφίστηκε από την επιβάρυνση. "Η απόλυτη απουσία φόρτου κάνει τον άνθρωπο να είναι ελαφρύτερος από τον αέρα, (...) τις κινήσεις του τόσο ελεύθερες όσο αυτές δεν είναι σημαντικές", έγραψε στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου του, με τίτλο Ελαφρότητα και Βάρος.

Στη Δυτική Ευρώπη υπάρχουν περιπτώσεις όπου το κράτος ήταν στη θέση του και το έθνος άρχισε να λειτουργεί αργότερα - σταδιακά ή ταυτόχρονα, δια βοής, σχήματος ή δημιουργίας μέσα στα όριά της, όπως στη Βρετανία ή τη Γαλλία. Στην Κεντρική, Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη τα έθνη για πρώτη φορά και τα κράτη τους έχουν δημιουργηθεί αντίστοιχα, συνήθως με μη συμβατικά μέσα.

Το κράτος και το έθνος έχουν τους τελευταίους δύο αιώνες τα κεντρικά σημεία της πολιτικής κινητοποίησης, την πίστη, την ασφάλεια, τον πολιτισμό, και την κοινωνία με την ευρύτερη έννοιά. Η διάλυση και ακόμη η εξαφάνιση των κρατών συνέβη πριν από το 1945, αλλά το έθνος, χάρη στη γλώσσα του, την παράδοση, την ιστορία, θα κατοχύρωσε τη συνέχεια και κράτησε ζωντανή την ελπίδα. Επειδή μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο με τις αρχές της εδαφικής ακεραιότητας των κρατών και το απαραβίαστο των συνόρων τους έχουν γίνει το "άγραφο σύνταγμα» του διεθνούς συστήματος, το εδαφικό ισχύον καθεστώς έχει κυρώσει από τις πραγματείες της ειρήνης και τον αντίστοιχο πολιτικό χάρτη της περιοχής που θεωρούνταν ως αιώνιος.

Το σοκ που προκάλεσε η διάλυση των ομοσπονδιών και η αναζωπύρωση του προβλήματος των εθνικών μειονοτήτων στη δεκαετία του 1990 έθεσαν υπό αμφισβήτηση την εμπιστοσύνη στο κράτος και το έθνος, τόσο γενικά όσο και ειδικότερα στα κράτη, τη χρησιμότητά τους ή ακόμα και τη βιωσιμότητά τους.

Καθώς η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση προχώρησε στη δεκαετία του 1990, η έθνος-κράτος όλο και πιο δυνατά λαμβάνονταν υπόψη στη Δύση, αλλά όχι μόνο, ως άνευ αντικειμένου. Καθώς είχε εκπληρώσει τον ιστορικό του ρόλο και θα μπορούσε να υποβιβαστεί στο αρχείο της ιστορίας, η συνέχιζε. Αρκετές τεχνητές και φυσικές καταστροφές, όμως, και πιο κυρίως η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 είχε αμφισβητήσει την εγκυρότητα των ισχυρισμών αυτών. Η σύγχυση είναι μεγαλύτερη από ποτέ, και η σύγχυση οδηγεί σε απογοήτευση και απόγνωση, και όλα αυτά δε δημιουργούν κανένα καλό εντέλει.

Η "ελαφρότητα" της έννοιας του κράτους και το ίδιο το κράτος, έχει επιδεινωθεί από την κακοδιαχείριση, τη μεγάλη και μικρής κλίμακας διαφθορά, αμέλεια, κατάχρηση εξουσίας, και τη μια γενική αίσθηση της ανευθυνότητας. Η ανικανότητα του είναι "αφόρητη", ενώ απευθύνει έκκληση για την ενότητα του έθνους ηχεί όλο και περισσότερο κούφια. Ο χρόνος, θα απαιτήσει, ωστόσο, αυτοπεποίθηση, αυτοσεβασμό (το οποίο επίσης σημαίνει σεβασμό στους άλλους) έθνη και σταθερότητα, αποτελεσματικά κράτη που εργάζονται για το κοινό καλό των πολιτών τους και της περιφερειακής ευημερίας και της ασφάλειας.

Η διδασκαλία και η συζήτηση για τις Δ.Σ. μπορούν να συμβάλουν στον καθορισμό της διάγνωσης και, αν μη τι άλλο, να συμβάλουν στην ανάκτηση της έννοιας των βασικών όρων που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Λεξιλόγια και γλώσσες

Για το έργο αυτό θα πρέπει να γνωρίζουμε εδώ για τη φύση και τις σημαντικές διακρίσεις των διαφόρων τρόπων ομιλίας και γραφής στις Δ.Σ. και τα κυρίαρχα πολιτικά λεξιλόγια. Όπως επισημάνθηκε πριν, η απόρριψη των υφιστάμενων θεωριών των Δ.Σ. θα απαιτούσε αντικατάσταση πριν από την εισαγωγή μιας νέας εννοιολογικής συσκευής, μια επιχείρηση που φαίνεται αδύνατη προς το παρόν. Είναι γνωστό εδώ και πολύ καιρό ότι η προσπάθεια μιας ριζικά διαφορετικής πολιτικής ρητορικής θα μπορούσε να είναι επιτυχής σε σπάνιες στιγμές των μεγάλων ιστορικών αναταραχών, αλλά ακόμη και στις περιπτώσεις αυτές πιο παλιές

έννοιες επιζούν πολύ μετά τη συντέλεση των γεγονότων. Όπως και στην περίπτωση των δραματικών αλλαγών στο διεθνές σύστημα: μερικά από τα στοιχεία του παλαιού συστήματος επιβιώνουν, μερικές φορές χωρίς τροποποίηση στο πλαίσιο της νέας ρύθμισης. Ως ένας συγγραφέας που ασχολείται με την αντιμετώπιση του ζητήματος των πολιτικών λεξιλογίων στις Διεθνείς Σχέσεις δηλώνει:

Συνεπώς, υπάρχει μια μορφή εξάρτησης από την πορεία που συμπεριλαμβάνεται στην επιλογή του νόμιμου λεξιλογίου, γιατί, αν είναι φυσικά δυνατόν να προσπαθούν να χειραγωγήσουν την αρχή πάλι, αυτό μπορεί να γίνει μόνο σε σχέση με άλλα υπάρχοντα σύνολα εννοιών και επιχειρημάτων, και ούτω καθεξής. Αυτό στην αρχή φαινόταν να υποδηλώνει ότι η αλλαγή είναι δυνατή, αν όχι καθόλου, μόνο σταδιακά και βαθμιαία. Η (πιθανή) ευκαμψία των ηθικο-πολιτικών εννοιών μέσω των οποίων η δράση διαρθρώνεται είναι θέμα μείζονος σημασίας για τη διεθνή πολιτική θεωρία, αλλά είναι αυτό που πολύ συχνά αφήνεται πίσω προς όφελος των υπερβολικά αφηρημένων συζητήσεων σχετικά με τη φύση της δικαιοσύνης ή της σκοπιμότητας (ή πιθανότητας) της κοσμοπολιτικής ή κοινοτικής κυβέρνησης.⁴

Έτσι, η αλληλεπίδραση μεταξύ της κυρίαρχης γλώσσας των Διεθνών Σχέσεων σε μια ορισμένη χρονική περίοδο και το πολιτικό λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται στην καθημερινή πρακτική είναι αναγκαία. Στρατηγικά σχέδια έρευνας που μερικές φορές διαμορφώνονται ανάλογα με τη γλώσσα της πολιτικής, ενώ οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής είναι "καταναλωτές" των θεωρητικών αποτελεσμάτων - αυτό ακούγεται ως μια παρατήρηση περιττή για τους επαγγελματίες και των δύο πλευρών. Μπορεί να μην είναι τόσο προφανής για όσους ασχολούνται με τη διδασκαλία των Δ.Σ. στην περιοχή αυτή.

Πρώτον, υπάρχει βαθιά σύγχυση στον τομέα της βασικής ορολογίας. Μερικοί όροι στα αγγλικά μπορεί να σημαίνουν διαφορετικά πράγματα σε διάφορες τοπικές γλώσσες, και αντίστροφα.

Δεύτερον, οι σημασίες μπορεί να διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Για παράδειγμα: ένα από τα καυτά ζητήματα εδώ είναι το ζήτημα της αυτονομίας των εθνικών μειονοτήτων. (Δεδομένου ότι ο όρος «εθνικές μειονότητες» χρησιμοποιείται στα ευρωπαϊκά περιφερειακά όργανα όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, δεν θα επεξεργαστώ τις πιθανές εναλλακτικές λύσεις του.) Η έννοια της αυτονομίας των μειονοτήτων είναι διαφορετική ανάλογα με το ποιος τη χρησιμοποιεί (και γενικά δεν ταυτίζεται εδώ με την κυριαρχία), επιπλέον, υπάρχουν μέρη όπου υπάρχει μια έννοια ταμπού στον τοπικό κυρίαρχο πολιτικό λόγο. Η έλλειψη συναίνεσης δεν περιορίζεται σε αυτό το συγκεκριμένο όρο.

Τρίτον, το πρόβλημα ορολογίας συμβάλλει στην αυξανόμενη διάσταση μεταξύ θεωρητικής έρευνας, του τρόπου της ομιλίας, και την καθημερινή χάραξη πολιτικής. Οι παρανοήσεις σε όλα τα επίπεδα είναι το αποτέλεσμα.

Για να περιγράψουμε συνοπτικά κάποιες επιπλέον δυσκολίες στη διδασκαλία των Δ.Σ., που σχετίζονται με τη γλώσσα και το λεξιλόγιο, είτε στα αγγλικά ή στις τοπικές γλώσσες, προτείνω τις ακόλουθες διακρίσεις. Όσον αφορά την προσέγγιση, το ένα μπορεί να γίνει μεταξύ παύσης εξυπηρετήσεως περιγραφικών και κανονιστικών γλωσσών. Και οι δύο μπορούν να διεξάγονται στο επίπεδο του αφηρημένου, μεσαίου επιπέδου και κοινών κατηγοριών και όρων. Το κύριο χαρακτηριστικό είναι η ανάμιξη σε διάφορες αναλογίες των προσεγγίσεων και των κατηγοριών. Κάποιος μπορεί να βρεί σπάνια ένα κανονιστικό κείμενο γραμμένο αποκλειστικά σε πολύ αφηρημένους όρους, παρ'όλο που για παράδειγμα ο John Rawls "Το Δίκαιο των Λαών" θα μπορούσε να αναφερθεί σε αυτή την έννοια. Το θέμα θα είναι πρώτης σημασίας για την περιοχή, αλλά η χρήση του στη διδασκαλία απαιτεί μια κάποια αποστασιοποίηση από συγκεκριμένες ιστορικές περιφερειακές και πραγματικές προηγούμενες ή περιπτώσιολογικές μελέτες. Ένα πτυχίο, και όχι η πλήρης αποσύνδεση, όπως Rawls εξηγεί στην εισαγωγή:

Δύο βασικές ιδέες παρακινούν το Νόμο των Λαών. Μία είναι ότι τα μεγαλύτερα δεινά της ανθρώπινης ιστορίας - άδικος πόλεμος και καταπίεση, θρησκευτικές διώξεις και άρνηση της ελευθερίας της συνείδησης, της πείνας και της φτώχειας, για να μην αναφέρω στη γενοκτονία και τις μαζικές δολοφονίες - προκύπτει από την πολιτική αδικία, με τις δικές της ωμότητες και αναισθησία της. (...) Η άλλη βασική ιδέα, προφανώς που συνδέεται με την πρώτη, είναι ότι, απο τη στιγμή που οι σοβαρότερες μορφές της πολιτικής αδικίας εξαλειφθούν ακολουθώντας ακριβώς (ή τουλάχιστον αξιοπρεπείς) κοινωνικές πολιτικές και η ίδρυση μόνο (ή τουλάχιστον αξιοπρεπών) θεσμικών οργάνων, αυτά τα μεγάλα κακά τελικά θα εξαφανιστούν.⁵

⁴ Duncan S.A. Bell, "Language, Legitimacy and the Project of Critique," *Alternatives: Global, Local, Political* 27.3, 2002. (Duncan A.E. Bell, «Γλώσσα, η νομιμότητα και το έργο της κριτικής», *Εναλλακτικές λύσεις: παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο*, Πολιτική 27.3, 2002.)

⁵ John Rawls: *The Law of Peoples*. Cambridge, Massachusetts. Harvard University Press, 1999, 6-7. (John Rawls: "Ο νόμος των ανθρώπων" Cambridge Massachusettes Harvard University Press 1999 6-7.)

Οι κατασκευαστές είχαν ένα σημαντικό ρόλο να φέρουν στο προσκήνιο της ερευνητικής ατζέντας των Δ.Σ., μεταξύ άλλων, το ζήτημα της ταυτότητας των ηθοποιών, επίσης διακριτικής σημασίας στην περιοχή αυτή. Για άλλη μια φορά, το ζήτημα δεν μπορεί να συζητηθεί αγνοώντας τοπικά παραδείγματα, και αυτό καθιστά δύσκολη μια θεραπεία σε γενικές γραμμές ή στο επίπεδο των αφηρημένων κατηγοριών. Ο Τζον Τζέραντ Ρούγκι στην εισαγωγή του για τη συλλογή των μελετών σχετικά με τη διεθνή θεσμοθέτηση εξηγεί τη συμβολή της κοινωνικής κατασκευής στη μελέτη των διεθνών σχέσεων, ως εξής:

Τι είναι η κοινωνική εποικοδομητική συνεισφορά στο ιδανικό ερευνητικό πρόγραμμα; (...) Κοινωνικοί κατασκευαστές έχουν επιδιώξει να κατανοήσουν το πλήρες φάσμα των συστηματικών ρόλων, όπως και οι νεο- επιχειρηματίες κοινής ωφέλειας. Επειδή δεν έχει ληφθεί η θεωρία της κοινωνικής κατασκευής της διεθνούς πραγματικότητας, κατασκευαστές έχουν καταφύγει για τη δουλειά τους, εν μέρει σε κάποιο είδος ξυπόλητου εμπειριστικού τρόπου και εν μέρει με τη βοήθεια της εννοιολογικής ανάλυσης και της λεπτομερούς περιγραφής - εκτός από την έκφραση «κατανοητή απογοήτευση». (...) Ο κύριος χώρος για τις εποικοδομητικές εξερευνήσεις των επιπτώσεων των καθημερινών πεποιθήσεων έχει ειδικούς μέσω «επιστημολογικών κοινοτήτων» ή διεθνικών δικτύων της γνώσης. Αυτό σίγουρα δεν είναι ένα κείμενο για «αρχάριους» με την έννοια της συνθηματικής αναφοράς μπροστά από αυτό το γράφημο.⁶

Όπως σίγουρα δεν είναι για τον αρχάριο "καταναλωτή" το ακόλουθο απόσπασμα από ένα βιβλίο για την πολύ σημαντική "κατασκευαστική", πρόβλημα στις Δ.Σ.:

Πέρα από τα εγγενή σημασία του μεθοδολογικού πρόβληματος πρόβλημα, αυτό το πρόβλημα {μεθοδολογικό πρόβλημα κατασκευής - GB} έχει ιδιαίτερη σημασία στην κριτική των προηγούμενων μεταθεωρητικών αναλύσεων των θεωριών της διεθνούς πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, ορισμένοι μελετητές των διεθνών σχέσεων ζήτησαν θεωρίες που περιέχουν τόσο οργανισμό, όσο και κατασκευή που χαρακτηρίζουν αυτές τις θεωρίες που δεν πληρούν το κριτήριο αυτό ως εκφυλιστικές. Με δεδομένη την αναπόφευκτη ανάγκη για στήριγμα, ωστόσο, η αποτυχία εξωτερικεύσης όλων των βασικών στοιχείων και των δύο γραφείων και δομών είναι ένα μεθοδολογικό αναγκαίο στοιχείο της ίδιας της θεωρίας παρά ένα εκ των πραγμάτων μέσο συμβολισμού του θεωρητικού εκφυλισμού.⁷

Εάν η κατασκευαστική εξηγείται από το έντονα πολυσυζητημένο ζήτημα του ποιος μπορεί να ασκηθεί και για ποιους λόγους διεθνικής δικαιοσύνης, ο κίνδυνος είναι ότι η συζήτηση θα πάει μακριά από το αρχικό θέμα. Ιστορία δεσπάζει στην περιοχή και αυτό μερικές φορές είναι καλό, μερικές φορές κακό. Το πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχει μία ιστορία εδώ, αλλά, ακόμη και εντός της ίδιας χώρας, ανταγωνίζονται στις ιστορικές διηγήσεις. Διδάσκοντας κανονιστικές θεωρίες δεν μπορεί να αποφευχθεί το ζήτημα της πολιτικής ευθύνης, η οποία, όπως και οι ιστορίες, είναι πάντα στον πληθυντικό, επιβαρυνόμενη με ασυμβατότητες.

Πηγαίνοντας πίσω στο θέμα της γλώσσας και των λεξιλογίων δεν πρέπει να παραλείψουμε το γεγονός ότι τα σοσιαλιστικά καθεστάτα έχουν χρησιμοποιήσει ένα δικό τους λόγο στις Δ.Σ. Οι απαιτήσεις μιας νέας διεθνούς οικονομικής τάξης, ολόκληρο το λεξιλόγιο του αντι-ιμπεριαλισμού, επιθετικό όπως ήταν, αντισταθμίζεται με τον πιο ήπιο λόγο αμοιβαία πλεονεκτήματα, την αλληλεγγύη και την αδελφότητα και τις φιλικές σχέσεις μεταξύ των Σοσιαλιστικών χωρών και τους εργαζομένους τους - αυτό δεν είναι πια μια πραγματικότητα που ζουν. Αυτό που οι άνθρωποι έμαθαν από όλα αυτά είναι ότι η γλώσσα ήταν μια κάλυψη για μια πιο πεζή, μερικές φορές αιματηρή πραγματικότητα. Το δόγμα της περιορισμένης εθνικής κυριαρχίας, η αδελφική βοήθεια των κυβερνήσεων στο πρόβλημα κ.λπ., σκεπτόμενες γενιές ότι η γλώσσα "του κράτους" δεν μπορεί να ληφθεί στην ονομαστική της αξία. Κάτι είναι πίσω από αυτό, και αυτό που είναι, θα ήταν μια εικασία.

Είναι γεγονός ότι η γλώσσα της διεθνούς πολιτικής ήταν, είναι και θα είναι στο ορατό μέλλον από την άποψη των πολλά υποσχόμενων, απειλητική, εξαπάτηση, κολακευτική, ή οριστικά ψεύτικη. Για ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων στην περιοχή η χειραγώγηση και τα ψέματα είναι προφανός μέρος της πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της διακρατικής αλληλεπίδρασης. Θα ήταν ενδιαφέρον να δοκιμαστεί σε αυτό το πλαίσιο ένα από διατριβής θέμα του Τζον Μερσάιμερ για το θέμα αυτό, δηλώνοντας ότι "ενώ βρίσκεται μεταξύ των κρατών είναι ένα μόνιμο στοιχείο της διεθνούς πολιτικής, δεν είναι σύνηθες φαινόμενο», ωστόσο

⁶ John Gerard Ruggie: *Constructing the World Polity. Essays on International Institutionalization*. London-New York, Routledge, 1998, 18-19. (John Gerard Ruggie: *Κατασκευάζοντας τη Παγκόσμια Πολιτεία*. Δοκίμια για το διεθνές ίδρυμα. Λονδίνο-Νέα Υόρκη, Routledge, 1998, 18-19.)

⁷ Gil Friedman - Harvey Starr: *Agency, Structure, and International Politics: From Ontology to Empirical Inquiry*. London, Routledge, 1997, 132. (Gil Friedman - Harvey Starr: *Οργανισμός, Δομή, και Διεθνής Πολιτική: Από την Οντολογία στα ανεβοκατεβάσματα της παγκόσμιας οικονομίας*. εμπειρική έρευνα. Λονδίνο, Routledge, 1997, 132.)

{Το} πιο επικίνδυνο είδος των διεθνών ψεμάτων είναι αυτά που λένε οι ηγέτες στους δικούς τους πολίτες. Αυτοί είναι πιο πιθανό να αποτύχουν και να καταστρέψουν τη στρατηγική θέση ενός κράτους σε σχέση με τα ψέματα που λένε οι ηγέτες άλλων κρατών. Επιπλέον, είναι πιο πιθανό να διεφθείρουν τη πολιτική και κοινωνική ζωή στο σπίτι, το οποίο μπορεί να έχει πολλές βλαβερές συνέπειες για την καθημερινή ζωή.⁸

Ενώ οι θεωρίες συνωμοσίας έχουν γίνει μέρος του δημόσιου λόγου από τους εκπροσώπους των παλαιότερων γενεών, οι καταναλωτές αυτών των θεωριών μπορούν να βρεθούν παντού, ανεξαρτήτως ηλικίας, κοινωνικής τάξης, εθνικής προέλευσης και ούτω καθεξής. Ο αριθμός τους ξεπερνά κατά πολύ τον αριθμό εκείνων που ξοδεύουν το χρόνο τους διαβάζοντας ακαδημαϊκή βιβλιογραφία σχετικά με τις Δ.Σ. Αντί συμπερασμάτων, επιτρέψτε μου να δηλώσω ότι αυτό είναι ένα σοβαρό μειονέκτημα για όλους στον κλάδο της διδασκαλίας των τις Δ.Σ απο εδώ και στο εξής. Το να αποφευχθεί η συζήτηση είναι κάτι που θα επιδεινώσει την κατάσταση. Το να αφηθεί να συνεχίσει απαιτεί ένα σαφές όραμα και στρατηγική για όλα τα θέματα που αναφέρονται εδώ, από την καθολικότητα στην ψευτιά που ασκείται απο την πολιτική.

Απο τα αγγλικά στα ελληνικά μετέφρασε η: Χαρίκλεια Κοκκίνου Μανδαμαδιώτου

*

institute@southeast-europe.org
www.southeast-europe.org

© DKE 2011.

⁸ John J. Mearsheimer: *Why Leaders Lie? The Truth about Lying in International Politics*. Oxford, Oxford University Press, 2011, 13. (John J. Mearsheimer: Γιατί ηγέτες ψεύδονται; Η αλήθεια για τα ψέματα στη διεθνή πολιτική. Οξφόρδης, το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.)